

Työaikakatsaus

Työajat ja poissaolot

EK:n jäsenyrityksissä vuonna 2014

Työaikakatsaus

Työajat ja poissaolot EK:n jäsenyrityksissä vuonna 2014

Tammikuu 2016

Esipuhe

Työaika ja työaikajärjestelyt ovat tärkeitä resursseja yrityksen toiminnassa. Työaikojen suunnittelu ja työaikojen seuranta on keskeistä muun muassa käynti- ja aukioloaikojen suunnittelussa ja työn organisoinnissa.

Elinkeinoelämän keskusliiton EK:n työaikatiedustelulla on kerätty jo 35 vuoden ajan tietoja toteutuneista työajoista ja poissaoloista yrityksissä.

Tämä julkaisu sisältää tärkeimpiä työaikatiedustelusta saatuja tuloksia vuodelta 2014.

Työaikatiedustelu lähetettiin kaikille tiedusteluun aikaisempina vuosina vastanneille yrityksille ja osalle muita yrityksiä. Vastaaminen oli vapaaehtoista.

Vastaukset tiedusteluun saatiin 418 vastaajalta. Niiden ilmoittamat tiedot koskivat noin 160 800 palkansaajaa EK:n jäsenyrityksissä.

Työaikojen ja poissaolojen seuranta ja tilastointi perustuvat EK:n suositteluun työaika- ja poissaololuokitteluun. Työaika- ja poissaoloseurannan avulla yritykset saavat vertailukelpoista tietoa esimerkiksi työajan käytön tehostamiseksi ja poissaolojen vähentämiseksi.

Helsingissä tammikuussa 2016

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Sisältö

- **Esipuhe** 2
- **Sisältö** 3
- **Tiivistelmä** 4
- **Tehty työaika oli 1513 tuntia vuonna 2014** 5
- **Tehty työaika oli 80,1 prosenttia teoreettisesta työajasta** 6
- **Teollisuuden työntekijät poissa sairauden tai tapaturman takia
vajaat kolme viikkoa vuodessa** 9
- **Sairauspoissaolot kasvussa palvelualoilla** 12
- **Suomessa kansainvälisesti verrattuna runsaasti sairauspoissaoloja** 14
- **Naiset pitävät yhä valtaosan perhevapaista** 16
- **Miksi ajankäytön seurantaa?** 17
- **Mikä on työaika- ja poissaololuokittelu?** 17
- **Mikä on työaikatiedustelu?** 17

Tiivistelmä

EK:n työaikatiedustelun mukaan jäsenyritysten henkilöstö oli vuonna 2014 työssä keskimäärin 1 513 tuntia eli noin 202 työpäivää.

Tehdyn työajan osuus oli 80,1 prosenttia teoreettisesta säännöllisestä työajasta. Vuosilomien osuus oli 10,8 prosenttia, sairaus- ja tapaturmapoissaolojen osuus 4,3 prosenttia ja perhevapaiden osuus 2,2 prosenttia.

Teoreettiseen säännölliseen työaikaan luetaan säännöllisen, sopimuksenmukaisen työajan lisäksi vuosiloma-aika työpäiviksi muutettuna.

Sairaus- ja tapaturmapoissaoloja oli eniten teollisuuden työntekijöillä. Poissaolojen osuus oli 5,8 prosenttia eli keskimäärin hieman alle 14 työpäivää työntekijää kohti. Teollisuuden työntekijöiden sairauspoissaolojen osuus laski hieman edelliseen vuoteen verrattuna. Palvelualojen henkilöstön sairauspoissaolojen osuus puolestaan nousi hieman edelliseen vuoteen verrattuna.

Vapaaehtoiseen tiedusteluun, joka toteutettiin 35. kerran, vastasi 381 jäsenyritystä, jotka ilmoittivat työaika- ja poissaolotiedot noin 160 800 palkansaajasta.

Tehty työaika oli 1 513 tuntia vuonna 2014

EK:n työaikatiedustelun mukaan jäsenyritysten henkilöstö oli työssä keskimäärin 1 513 tuntia vuonna 2014. Tämä vastaa laskennallisesti noin 202 työpäivää, jos työpäivän pituus on 7,5 tuntia.

Jäsenyritysten henkilöstöllä oli vuosilomia keskimäärin 27 päivää, kun vuosilomat lasketaan työpäivinä. Muista poissaoloista oli eniten henkilön omasta sairaudesta tai tapaturmasta aiheutuneita poissaoloja, joita oli keskimäärin 11 työpäivää henkilöä kohti. Sairauspoissaoloprosentti oli näin ollen keskimäärin 4,3.

Lisä- ja ylityötä tehtiin keskimäärin 3 päivää henkilöä kohden.

Tehty työaika oli 80,1 prosenttia teoreettisesta säännöllisestä työajasta. Vuosilomien osuus oli 10,8 prosenttia ja muiden poissaolojen 9,1 prosenttia. (Taulukko 1)

Työaikatiedustelu kuvaa kokoaika-työssä olevien palkansaajien toteutuneita työaikoja ja poissaoloja.

Taulukko 1. ■ Työaika ja poissaolot EK:n jäsenyrityksissä vuonna 2014

	Päiviä	Tunteja	Prosenttia teoreettisesta säännöllisestä työajasta
Teoreettinen säännöllinen työaika	252	1889	100,0
- Vuosilomat	27	203	10,8
= Säännöllinen työaika	225	1686	89,2
- Ay-tehtävät, koulutus- ja matkustusaika	2	12	0,7
- Lomautukset	1	8	0,4
- Sairaus- ja tapaturmapoissaolot	11	81	4,3
- Perhevapaat	6	42	2,2
- Muut poissaolot	4	29	1,5
= Tehty työaika	202	1513	80,1
+ Lisä- ja ylityöt	3	23	1,2
= Tehty työaika (sisältäen lisä- ja ylityöt)	205	1537	81,4

Lähde: EK:n työaikatiedustelu

Koska eri aloilla ja henkilöryhmissä säännöllisen työajan pituus ei ole sama, työpäiviksi muutettu luku on arvio.

Mitä tehty työaika tarkoittaa?

- Tehdyllä työajalla tarkoitetaan sitä aikaa, jonka henkilö on työpaikalla. Työpaikallaoloaikaan sisältyy myös muuta kuin varsinaisiin työtehtäviin käytettyä aikaa, kuten työhön perehdyttämistä ja työnopastusta, odotusaikaa sekä kahvi- ja lepotaukoja.
- Käytännössä monissa yrityksissä tehtyyn työaikaan on luettu myös matkustus- ja koulutusaikaa sekä ammattiyhdistystehtävien hoitoon käytettyä aikaa, koska työajan seurannassa näitä aikalajeja ei aina eroteta toisistaan.

Mitä EK:n työaikatiedustelu mittaa?

- Työaikatiedustelu mittaa, kuinka monta tuntia yrityksissä tehtiin työtä ja kuinka monta tuntia oli erilaisia poissaoloja.
- Yrityksiä pyydettiin ilmoittamaan työaika- ja poissaolotiedot vain kokoaikaisessa työsuhteessa olevista tai kokoaikaisiksi muunnettuina, jotta tiedot olisivat vertailukelpoisia eri alojen ja yritysten välillä.
- Toteutuneissa työajoissa ja poissaoloissa on otettava huomioon, että eri aloilla ja henkilöryhmillä on eroja säännöllisen työajan ja vuosiloman pituudessa.
- Työaikojen ja poissaolojen rekisteröinti ja seuranta perustuvat EK:n suositteluun työaika- ja poissaololuokitteluun.

Mitä työaika- ja poissaolokäsitteillä tarkoitetaan?

- **Teoreettisella säännöllisellä työajalla** tarkoitetaan sovitun työaika- tai työtuntijärjestelmän mukaista työaika, mukaan luettuna vuosiloma-aika. Teoreettiseen säännölliseen työaikaan ei lueta ylityöaika eikä työajan lyhentämiseen liittyviä vapaita, kuten ns. pekkasvapaita, vuorovapaita tai arkipyhiä.
- **Säännöllisellä työajalla** tarkoitetaan sovitun työaika- tai työtuntijärjestelmän mukaista työaika. Siihen ei lueta vuosiloma-aikaa, ylityöaika eikä työajan lyhentämiseen liittyviä vapaita.
- **Tehdyllä työajalla** tarkoitetaan sitä työaika, jonka henkilö todella on työssä. Siihen ei siten sisälly poissaoloaika. Tehtyyn työaikaan voidaan tarvittaessa lisätä tehdyt lisä- ja ylityöt.
- **Työaika- ja poissaololajeja** on selostettu sivulla 17.

Tehty työaika oli 80,1 prosenttia teoreettisesta työajasta

Teollisuuden työntekijät tekivät työtä keskimäärin 1 492 tuntia, teollisuuden toimihenkilöt 1 575 tuntia ja palvelualojen henkilöstö 1 502 tuntia vuonna 2014.

Rakennusalan työntekijöiden todellinen työaika oli 1 480 tuntia ja toimihenkilöiden 1 563 tuntia.

Teollisuuden työntekijät käyttivät työntekoon 79,1 prosenttia teoreettisesta säännöllisestä työajasta. Teoreettiseen

säännölliseen työaikaan luetaan sovitettu säännöllinen työaika mukaan lukien vuosiloma-aika.

Teollisuudessa ja palveluissa poissaolojen syyt erilaisia

Eri henkilöstöryhmillä poissaolojen syyt ovat varsin erilaisia. Eniten sairaus- ja tapaturmapoissaoloja on teollisuuden työntekijöillä. Perhevapaista aiheutuneita

poissaoloja on eniten palvelualojen henkilöstöllä.

Teollisuuden ja rakennusalan toimihenkilöt olivat selvästi vähemmän poissa työstä. Osa sairauspoissaoloista saattaa kuitenkin jäädä ilmoittamatta työaikatiedusteluun, sillä kuukausipalkkaisilla toimihenkilöillä lyhyet sairauspoissaolot eivät vaikuta maksettavaan palkkaan. (Kuvio 1 ja taulukko 2)

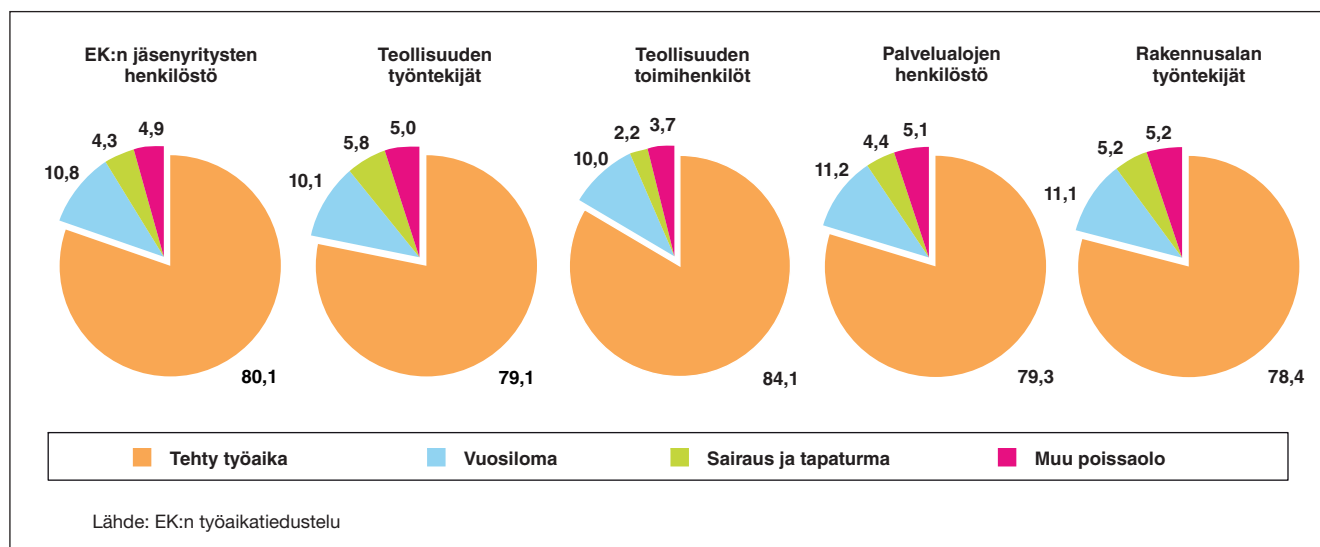
Taulukko 2. ■ Työaika ja poissaolot henkilöstöryhmillä vuonna 2014

Työaika- ja poissaololaji (numerot viittaavat EK:n työaika- ja poissololuokitteluun)	Prosenttia teoreettisesta säännöllisestä työajasta					Tuntia henkilöä kohti vuoden aikana				
	Teollisuuden työntekijät	Teollisuuden toimihenkilöt	Palvelualojen henkilöstö	Rakennusalan työntekijät	Rakennusalan toimihenkilöt	Teollisuuden työntekijät	Teollisuuden toimihenkilöt	Palvelualojen henkilöstö	Rakennusalan työntekijät	Rakennusalan toimihenkilöt
1.1 Säännöllisenä työaikana tehty työaika	79,1	84,1	79,3	78,4	81,6	1 492	1 575	1 502	1 480	1 563
2.1 Ay-tehtävät ja muu työaikaan rinnastettava aika	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	2	1	1	0	0
3.1 Matkustusaika	0,2	0,8	0,1	0,0	0,0	3	14	3	1	0
4 Koulutusaika	0,5	0,2	0,4	0,0	0,0	9	4	7	0	0
5 Lomautus ja muu työn tarjonnan estyminen	1,3	0,1	0,0	4,4	1,6	24	3	1	83	30
6 Vuosiloma ja muu ansaintaperusteinen vapaa-aika	10,1	10,0	11,2	11,1	11,1	191	187	212	209	212
7 Työriidasta johtuva töiden keskeytyminen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1	0	0	0	0
8 Sairaus	5,5	2,2	4,3	5,0	1,9	104	41	81	94	37
9 Työtapaturma	0,3	0,0	0,1	0,2	0,0	5	1	2	4	0
10 Perhevapaat (lapsen syntymä ja hoito)	1,2	1,9	2,8	0,2	2,5	22	36	53	4	48
11 Muu hyväksytty poissaolo	1,7	0,7	1,7	0,6	1,1	32	13	33	11	22
12 Poissaolo ilman työnantajan hyväksymää selvitystä	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	1	0	0	0	2
Teoreettinen säännöllinen työaika yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	1 886	1 873	1 895	1 886	1 915
Lisä- ja ylityöaika*	2,1	0,8	1,1	0,2	0,0	39	16	21	3	0
<i>Henkilöiden määrä työaikatiedustelussa</i>	<i>33 791</i>	<i>28 941</i>	<i>93 333</i>	<i>2 751</i>	<i>1 995</i>	<i>33 791</i>	<i>28 941</i>	<i>93 333</i>	<i>2 751</i>	<i>1 995</i>

*Lisä- ja ylityöaika on laskettu teoreettisesta säännöllisestä työajasta.

Lähde: EK:n työaikatiedustelu

Kuvio 1. ■ Ajankäytön jakautuminen EK:n jäsenyrityksissä vuonna 2014
% teoreettisesta säännöllisestä työajasta

Naisilla vähemmän työtunteja kuin miehillä

Tehty työaika oli EK:n jäsenyrityksissä naisilla keskimäärin 1 466 tuntia ja miehillä 1 538 tuntia vuonna 2014. Tämä vastaa naisilla 196 työpäivää ja miehillä 205 työpäivää, jos työpäivän pituus on 7,5 tuntia.

Tehty työaika vuodessa oli naisilla näin ollen noin 70 tuntia lyhyempi kuin miehillä.

Ero naisten ja miesten tekemissä työtunneissa johtuu suurelta osin perhevapaista (lapsen syntymään ja hoitoon liittyvistä vapaista), joita naisilla on huomattavasti enemmän kuin miehillä. Naisilla perhevapaita oli keskimäärin 103 tuntia, mikä vastaa noin 14 työpäivää. Miehet pitivät perhevapaita keskimäärin vain 11 tuntia eli alle kaksi työpäivää.

Naisilla oli myös sairauspoissaoloja ja muita hyväksytyjä poissaoloja hieman enemmän kuin miehillä.

Lomautuksia oli EK:n jäsenyrityksissä miehillä keskimäärin 13 tuntia ja naisilla 2 tuntia.

Miehet tekivät lisä- ja ylitöitä vuodessa hieman yli 10 tuntia enemmän kuin naiset. (Taulukko 3)

Tehdyssä työajassa suuria alakohtaisia eroja

Työssääloaika vaihteli eri toimialoilla ja henkilöstöryhmissä huomattavasti.

Teollisuuden työntekijöiden tekemä työaika vaihteli eri aloilla 1 435 ja 1 538 tunnin välillä. Jo viime vuonna alkanut alakohtaisten erojen pieneneminen jatkui tänäkin vuonna.

Teollisuuden toimihenkilöiden tekemä työaika oli keskimäärin 83 tuntia pidempi kuin työntekijöiden. Tämä johtui pääosin toimihenkilöiden vähäisemmistä sairauspoissaoloista ja lomautuksista.

Palvelualoilla tehty työaika oli lyhin vakuutusosalalla ja pisin matkailu- ja ravintola-alalla.

Lomautusten määrä laski kokonaisuudessaan lievästi edelliseen vuoteen verrattuna. Teollisuuden työntekijöiden lomautusten määrä väheni jonkin verran samalla kun rakennusalan työntekijöiden lomautusten määrä kasvoi selvästi.

Vuosittaista työaika on työaikatiedustelussa pyritty mittaamaan kokoaikatyötä tekevästä henkilöstä tai muuntamalla tiedot vastaamaan kokoaikatyötä tekeviä. (Taulukot 4 ja 5)

Henkilöstöryhmät ja toimialat

EK:n jäsenyritysten käyttämä henkilöstöryhmien jaottelu pohjautuu lähinnä työehtosopimuksiin. Teollisuus - ja rakennusalan henkilöstö on jaoteltu työntekijöihin ja toimihenkilöihin. Useimmilla palvelualoilla tällaista luokittelua ei käytetä.

Teollisuuden toimialajaotteluna on työaikatiedustelussa käytetty perinteistä teollisuuden ryhmittelyä. Palvelualoilla käytettiin muun muassa seuraavia toimialaluokitteluja:

- Tieto- ja viestintäpalvelut = tietoliikenne-, tietotekniikka- ja muut tietopalvelut sekä kustantaminen ja muut viestintäpalvelut
- Sosiaali- ja terveyspalvelut = yksityiset hoito-, sosiaali- ja terveyspalvelut

Taulukko 3. ■ Työaika ja poissaolot eri henkilöstöryhmillä sukupuolen mukaan vuonna 2014

Työaika- ja poissaololaji (numerot viittaavat EK:n työaika- ja poissololuokitteluun)	Tuntia henkilöä kohti vuoden aikana							
	Teollisuuden työntekijät		Teollisuuden toimihenkilöt		Palvelualojen henkilöstö		Koko EK	
	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset	Miehet	Naiset
1.1 Säännöllisenä työaikana tehty työaika	1 489	1 460	1 647	1 566	1 515	1 450	1 538	1 466
2.1 Ay-tehtävät ja muu työaikaan rinnastettava aika	2	1	0	0	1	0	1	0
3.1 Matkustusaika	2	0	17	20	6	4	7	5
4 Koulutusaika	11	9	3	5	5	7	6	7
5 Lomautus ja muu työn tarjonnan estyminen	36	14	1	1	1	1	13	2
6 Vuosiloma ja muu ansaintaperusteinen vapaa-aika	205	192	182	191	213	212	204	208
7 Työriidasta johtuva töiden keskeytyminen	2	1	0	0	0	0	0	0
8 Sairaus	93	130	30	54	68	95	66	92
9 Työtapaturma	4	4	1	1	2	1	2	2
10 Perhevapaat (lapsen syntymä ja hoito)	10	71	13	114	11	105	11	103
11 Muu hyväksytty poissaolo	34	48	10	16	33	45	29	41
12 Poissaolo ilman selvitystä	0	0	0	0	0	0	0	0
Teoreettinen säännöllinen työaika yhteensä	1 887	1 928	1 904	1 969	1 851	1 914	1 873	1 922
Lisä- ja ylityöaika *	37	26	23	13	28	17	28	17
<i>Henkilöiden määrä työaikatiedustelussa</i>	<i>9 200</i>	<i>2 244</i>	<i>8 702</i>	<i>4 424</i>	<i>27 469</i>	<i>29 171</i>	<i>47 048</i>	<i>36 139</i>

* Lisä- ja ylityöaika on laskettu teoreettisesta säännöllisestä työajasta.

Lähde: EK:n työaikatiedustelu

Taulukko 4. ■ Työaika ja poissaolot eri aloilla vuonna 2014 (prosentteina teorettisesta säännöllisestä työajasta)

	1.1. Säännöllisenä työaikana tehty työaika	2.1. Ay-tehtävät ja muu työaikaan rinnastettava aika	3.1. Matkustusaika	4. Koulutus-aika	5. Lomautus ja muu työn tarjonnan estyminen	6. Vuosiloma ja muu ansaintaperusteinen vapaa	7. Työriidasta johtuva töiden keskeytyminen	8. Sairausras	9. Tapaturma	10. Perhevapaat (lapsen synty-mä ja hoito)	11. Muu hyväksytty poissaolo	12. Poissaolo ilman selvitystä	Teoreettinen säännöllinen työaika	1.2. Lisä- ja ylityö-aika	Henkilöiden määrä tiedustelussa
Teollisuus, työntekijät	79,1	0,1	0,2	0,5	1,3	10,1	0,0	5,5	0,3	1,2	1,7	0,0	100,0	2,1	33 791
Elintarvike	77,6	0,1	0,4	0,2	0,6	9,5	0,0	6,5	0,6	2,3	2,1	0,0	100,0	2,2	5 698
Tekstiili ja vaatetus	76,6	0,0	0,0	1,1	0,8	9,1	0,0	5,9	0,1	5,8	0,5	0,0	100,0	0,0	519
Puu	79,0	0,0	0,0	0,3	0,8	10,7	0,0	5,2	0,2	1,2	2,6	0,0	100,0	1,5	1 712
Paperi	79,3	0,0	0,0	0,7	0,4	11,2	0,2	5,1	0,2	0,7	2,1	0,2	100,0	2,2	4 731
Painaminen	74,0	0,0	0,0	0,2	0,5	15,0	0,0	5,2	0,0	0,8	4,3	0,0	100,0	0,6	214
Kemia	80,4	0,2	0,0	0,4	0,5	10,0	0,0	5,6	0,2	1,3	1,4	0,0	100,0	2,2	4 448
Rakennustuote	77,2	0,2	0,1	0,6	4,2	10,8	0,0	5,1	0,3	0,6	0,8	0,0	100,0	2,2	667
Teknologia	79,5	0,1	0,2	0,5	2,0	9,8	0,0	5,4	0,2	0,8	1,5	0,0	100,0	2,1	14 696
Energia	80,4	0,1	0,0	0,7	0,7	12,3	0,0	4,7	0,3	0,3	0,6	0,0	100,0	2,1	988
Teollisuus, toimihenkilöt	84,1	0,0	0,8	0,2	0,1	10,0	0,0	2,2	0,0	1,9	0,7	0,0	100,0	0,8	28 941
Paperi	78,1	0,0	4,0	0,2	0,0	11,8	0,0	1,8	0,1	3,0	1,0	0,0	100,0	1,3	2 617
Kemia	83,5	0,0	0,1	0,4	0,0	9,7	0,0	2,6	0,0	3,1	0,5	0,0	100,0	1,2	4 969
Energia	85,2	0,0	0,0	0,3	0,1	10,7	0,0	2,6	0,1	0,6	0,5	0,0	100,0	0,5	2 337
Teknologia	85,5	0,1	0,5	0,1	0,2	9,6	0,0	1,9	0,0	1,5	0,6	0,0	100,0	0,6	16 987
Rakennusala	79,8	0,0	0,0	0,0	3,2	11,1	0,0	3,7	0,1	1,2	0,8	0,1	100,0	0,1	4 746
Rakennusala, työntekijät	78,4	0,0	0,0	0,0	4,4	11,1	0,0	5,0	0,2	0,2	0,6	0,0	100,0	0,2	2 751
Rakennusala, toimihenkilöt	81,6	0,0	0,0	0,0	1,6	11,1	0,0	1,9	0,0	2,5	1,1	0,1	100,0	0,0	1 995
Palvelualojen henkilöstö	79,3	0,0	0,1	0,4	0,0	11,2	0,0	4,3	0,1	2,8	1,7	0,0	100,0	1,1	93 333
Tukkukauppa	82,9	0,0	0,4	0,0	0,0	8,0	0,0	5,4	0,2	1,6	1,5	0,0	100,0	0,8	2 917
Vähittäiskauppa	80,0	0,0	0,0	0,8	0,0	9,4	0,0	5,1	0,1	4,4	0,3	0,0	100,0	0,9	4 664
Matkailu ja ravintolat	84,3	0,0	0,0	0,7	0,4	10,3	0,0	3,3	0,1	0,8	0,1	0,0	100,0	0,1	1 218
Liikenne	77,9	0,5	0,0	0,1	0,0	12,0	0,0	5,7	0,3	1,5	2,3	0,0	100,0	3,1	23 818
Tieto- ja viestintäpalvelut	81,7	0,0	0,1	0,3	0,1	11,7	0,0	2,8	0,0	2,4	0,8	0,0	100,0	0,4	13 709
Rahoitus	78,2	0,0	0,0	0,3	0,0	10,6	0,0	3,7	0,0	4,6	2,5	0,0	100,0	0,5	16 781
Vakuutus	75,2	0,0	0,8	0,7	0,0	11,8	0,0	4,2	0,0	4,9	2,3	0,0	100,0	0,6	11 554
Sosiaali- ja terveyspalvelut	80,1	0,0	0,2	0,5	0,0	10,7	0,0	4,4	0,1	2,8	1,2	0,0	100,0	0,2	4 170
Muut palvelut	82,0	0,0	0,1	0,7	0,1	11,1	0,0	3,6	0,1	1,1	1,2	0,0	100,0	1,0	13 340

Taulukko 5. ■ Työaika ja poissaolot eri aloilla vuonna 2014 (tunteina henkilöä kohti)

	1.1. Säännöllisenä työaikana tehty työaika	2.1. Ay-tehtävät ja muu työaikaan rinnastettava aika	3.1. Matkustusaika	4. Koulutus-aika	5. Lomautus ja muu työn tarjonnan estyminen	6. Vuosiloma ja muu ansaintaperusteinen vapaa	7. Työriidasta johtuva töiden keskeytyminen	8. Sairausras	9. Tapaturma	10. Perhevapaat (lapsen synty-mä ja hoito)	11. Muu hyväksytty poissaolo	12. Poissaolo ilman selvitystä	Teoreettinen säännöllinen työaika	1.2. Lisä- ja ylityö-aika	Henkilöiden määrä tiedustelussa
Teollisuus, työntekijät	1 492	2	3	9	24	191	1	104	5	22	32	1	1 886	39	33 791
Elintarvike	1 460	1	8	4	11	178	0	123	11	43	40	1	1 881	42	5 698
Tekstiili ja vaatetus	1 442	1	0	21	15	171	0	111	3	109	9	0	1 882	1	519
Puu	1 499	1	1	5	15	203	0	99	3	23	50	0	1 899	29	1 712
Paperi	1 454	1	1	12	8	204	3	93	4	12	38	3	1 833	40	4 731
Painaminen	1 435	0	0	3	10	290	0	101	0	15	83	0	1 939	12,2	214
Kemia	1 538	3	1	7	9	190	1	107	4	25	27	1	1 913	42	4 448
Rakennustuote	1 477	5	3	12	80	206	1	98	5	11	15	0	1 913	41	667
Teknologia	1 511	3	3	9	38	186	0	102	4	15	29	0	1 899	40	14 754
Energia	1 435	2	0	13	13	219	0	85	5	5	10	1	1 786	37	988
Teollisuus, toimihenkilöt	1 575	1	14	4	3	187	0	41	1	36	13	0	1 873	16	28 941
Paperi	1 507	1	77	5	1	227	0	34	2	57	19	0	1 929	26	2 617
Kemia	1 632	1	2	8	1	189	0	50	1	60	10	0	1 953	23	4 969
Energia	1 573	0	0	6	1	197	0	47	1	11	9	0	1 846	10	2 337
Teknologia	1 578	1	9	2	3	177	0	35	0	28	12	0	1 846	12	16 987
Rakennusala	1 515	0	0	0	60	210	0	70	3	23	16	1	1 898	2	4 746
Rakennusala, työntekijät	1 480	0	1	0	83	209	0	94	4	4	11	0	1 886	3	2 751
Rakennusala, toimihenkilöt	1 563	0	0	0	30	212	0	37	0	48	22	2	1 915	0	1 995
Palvelualojen henkilöstö	1 502	1	3	7	1	212	0	81	2	53	33	0	1 895	21	93 333
Tukkukauppa	1 582	0	8	0	0	153	0	102	3	30	30	0	1 909	15	2 917
Vähittäiskauppa	1 530	0	0	14	0	179	0	98	2	84	5	0	1 912	18	4 664
Matkailu ja ravintolat	1 627	1	0	14	8	199	0	64	1	16	1	0	1 931	2	1 218
Liikenne	1 496	2	0	2	0	231	0	109	5	29	45	1	1 920	48	23 818
Tieto- ja viestintäpalvelut	1 511	0	1	6	3	217	0	52	1	45	14	0	1 849	8	13 709
Rahoitus	1 509	0	0	6	0	204	0	72	0	89	49	0	1 929	10	16 781
Vakuutus	1 405	1	15	14	0	221	0	79	1	92	42	0	1 870	11	11 554
Sosiaali- ja terveyspalvelut	1 536	0	4	9	1	206	0	84	2	54	22	0	1 919	3	4 170
Muut palvelut	1 523	0	2	12	2	205	0	67	1	21	22	0	1 856	19	13 340

Lähde: EK:n työaikatiedustelu

Teollisuuden työntekijät poissa sairauden tai tapaturman takia vajaat kolme viikkoa vuodessa

EK:n jäsenyritysten henkilöstöllä oli sairauksista ja työtapaturmista aiheutuneita poissaoloja vuonna 2014 keskimäärin 81 tuntia eli noin 11 työpäivää henkilöä kohti.

Sairauspoissaoloprosentti oli 4,3, mikä kuvaa sairaus- ja tapaturmapoissaolojen osuutta teoreettisesta säännöllisestä työajasta.

Eniten sairaus- ja tapaturmapoissaoloja oli teollisuuden työntekijöillä, joiden sairauspoissaoloprosentti oli 5,8. Teollisuuden toimihenkilöillä poissaoloprosentti oli 2,2. Teollisuuden koko henkilöstön eli työntekijöiden ja toimihenkilöiden yhteenlaskettu sairauspoissaoloprosentti oli 4,2.

Rakennusalan työntekijöiden sairaus- ja tapaturmapoissaoloprosentti oli 5,2, toimihenkilöiden 2,0 ja koko henkilöstön 3,8.

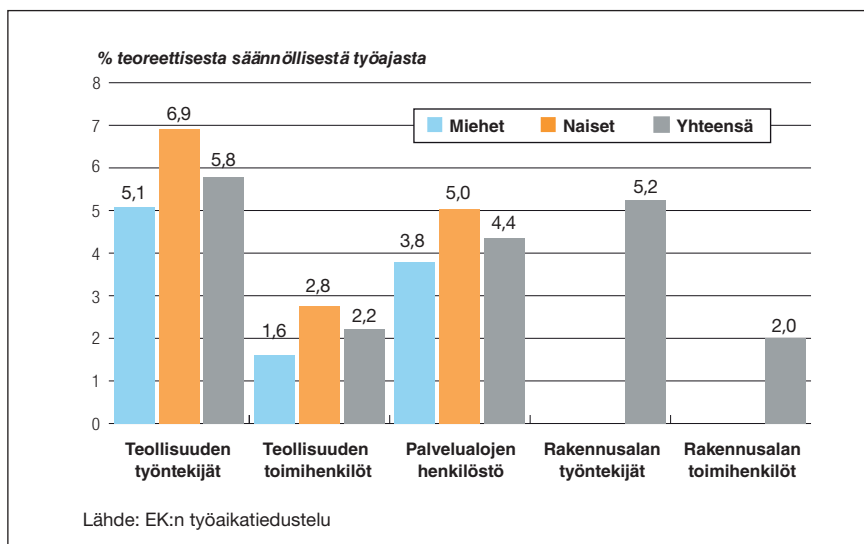
Palvelualojen henkilöstön sairaus- ja tapaturmapoissaoloprosentti oli 4,4.

Poissaolon syynä palkansaajan oma sairaus

Sairaus- ja tapaturmapoissaoloista pääosa aiheutuu palkansaajan omasta sairaudesta. Sairauspoissaoloihin on luettu myös terveystarkastukset ja hoitokäynnit. Työtapaturmista aiheutuneiden poissaolojen osuus on huomattavasti pienempi, keskimäärin 0,1 – 0,5 prosenttia teoreettisesta säännöllisestä työajasta.

Naisilla sairauspoissaoloja oli kaikissa henkilöstöryhmissä selvästi enemmän kuin miehillä. (Kuvio 2)

Kuvio 2. ■ Sairaus- ja tapaturmapoissaolot eri henkilöstöryhmillä sukupuolen mukaan vuonna 2014

Teollisuuden työntekijöillä sairauspoissaoloja lähes kolme viikkoa vuodessa

Teollisuuden työntekijät olivat poissa työstä sairauden tai työtapaturman takia keskimäärin 109 tuntia vuonna 2014. Tämä vastaa noin 14 työpäivän eli lähes kolmen viikon työpanosta, kun työpäivän pituutena on 8 tuntia.

Varsinaisia sairauspoissaoloja oli keskimäärin 104 tuntia ja työtapaturmista aiheutuneita poissaoloja 5 tuntia.

Naisilla sairaus- ja tapaturmapoissaoloja oli keskimäärin 134 tuntia ja miehillä 97 tuntia. Naisilla poissaolot vastaavat noin 17 työpäivän ja miehillä noin 12 työpäivän työpanosta.

Sairauspoissaoloja eniten elintarviketeollisuudessa

Eniten sairaus- ja tapaturmapoissaoloja oli elintarviketeollisuudessa, missä niitä oli keskimäärin 134 tuntia eli hieman alle 17 työpäivää työntekijää kohti. Keskimääräistä enemmän sairaus- ja tapaturmapoissaoloja oli myös tekstiili- ja vaatetusteollisuudessa ja kemianteollisuudessa.

Myös työtapaturmista aiheutuneita poissaoloja oli eniten elintarviketeollisuuden työntekijöillä, keskimäärin 11 tuntia eli noin puolitoista päivää työntekijää kohti.

On huomattava, että eri teollisuuden aloilla poissaoloihin voivat vaikuttaa myös alakohtaiset erityispiirteet, kuten työhön liittyvät terveystarkastukset ja vuorotyön yleisyys. (Kuvio 3)

Mitä ovat sairauspoissaolot?

- Pääosa sairauspoissaoloista on henkilön omasta sairaudesta aiheutuvia poissaoloja. Pieni osa poissaoloista aiheutuu terveystarkastuksista, hoitokäynneistä ja lääkinällisestä kuntoutuksesta.
- Sairauspoissaoloihin luetaan sekä palkalliset että palkattomat poissaolot.
- Sairauspoissaoloihin luetaan sairastuneen henkilön työpäivät, mutta ei viikonlopun päiviä.
- Työtapaturmista ja työmatkatapaturmista aiheutuneet poissaolot on luettu tapaturmapoissaoloihin, mutta vapaa-aikana sattuneista tapaturmista aiheutuneet poissaolot sairauspoissaoloihin.
- Työstä poissaolo lapsen sairauden vuoksi luetaan eri poissaololajiksi, lasten syntymään ja hoitoon liittyväksi vapaaksi.

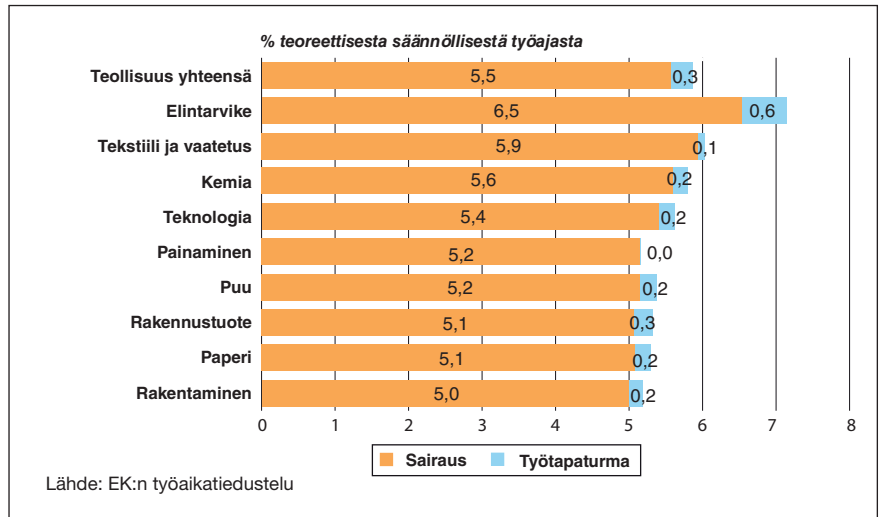
Palvelualoilla sairauspoissaoloja eniten liikenteen alalla

Palvelualoilla sairaus- ja tapaturmapoissaoloja oli vuonna 2014 eniten liikenteen alalla. Alan henkilöstöllä oli poissaoloja keskimäärin 5,9 prosenttia teoreettisesta säännöllisestä työajasta. Tämä on keskimäärin 113 tuntia eli noin 15 työpäivää henkilöä kohti, kun työpäivän pituutena on 7,5 tuntia.

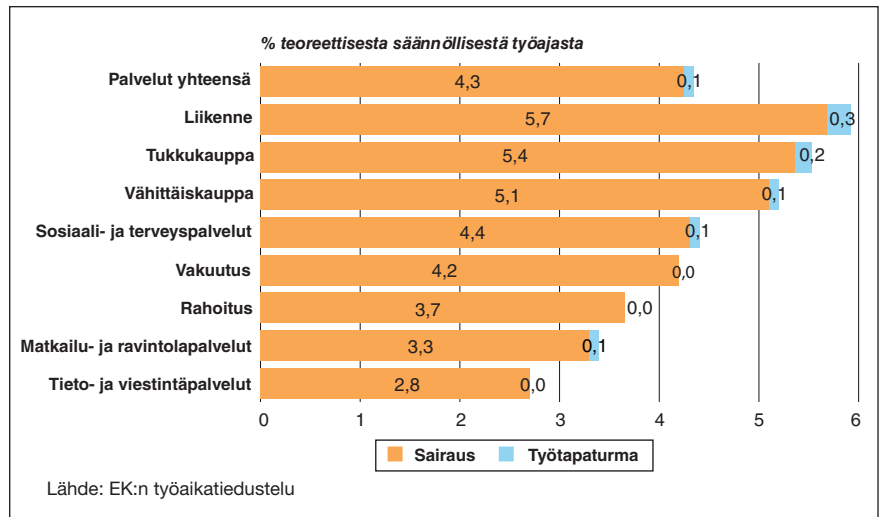
Selvästi keskimääräistä enemmän sairauspoissaoloja oli myös tukkukaupan alalla. Alan henkilöstön keskimääräinen sairauspoissaoloprosentti oli 5,5.

Vähiten sairaus- ja tapaturmapoissaoloja oli tieto- ja viestintäpalveluiden alalla. (Kuvio 4)

Kuvio 3. ■ Sairaus- ja tapaturmapoissaolot teollisuuden työntekijöillä aloittain vuonna 2014

Kuvio 4. ■ Sairaus- ja tapaturmapoissaolot palvelualoilla vuonna 2014

Kolmanneksella teollisuus-yrityksistä sairauspoissaoloja yli 6 prosenttia

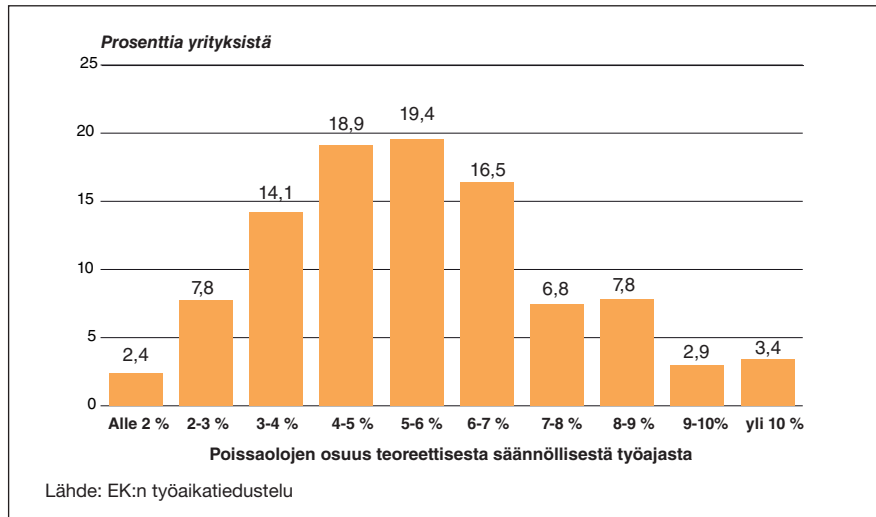
Sairaus- ja tapaturmapoissaolojen määrä vaihtelee suuresti eri yrityksissä ja toimipaikoissa.

Teollisuuden työntekijöiden sairauspoissaoloprosentti oli eri yrityksissä yleisimmin 3 ja 7 prosentin välillä vuonna 2014. Keskimääräinen prosentti oli 5,8.

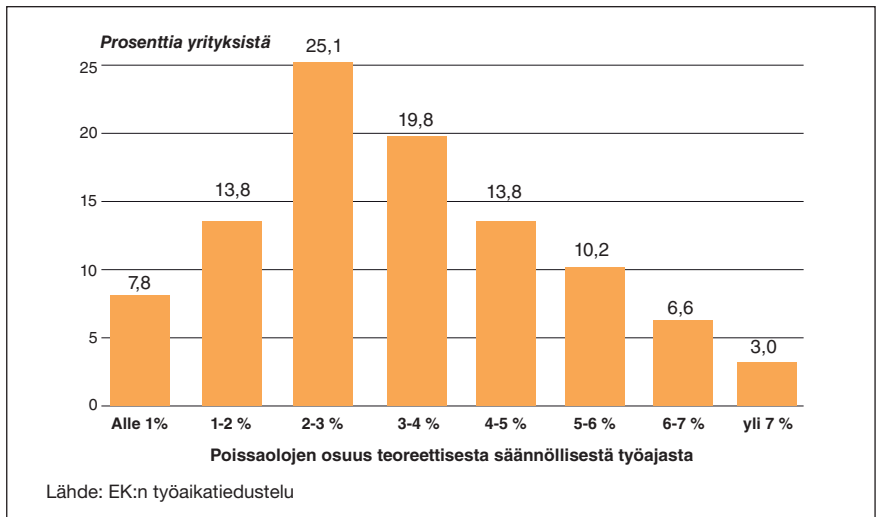
Noin joka kolmannella teollisuusyrityksessä poissaoloprosentti oli enemmän kuin 6. (Kuvio 5)

Hieman alle puolella palvelualan yrityksistä sairauspoissaoloprosentti oli 2 ja 4 prosentin välissä. Noin joka kymmenennellä palvelualan yrityksistä sairauspoissaoloprosentti oli yli 6 prosenttia. Keskimääräinen poissaoloprosentti oli 4,4. (Kuvio 6)

Kuvio 5. ■ Sairaus- ja tapaturmapoissaolojen jakautuminen vuonna 2014 Teollisuuden työntekijät

Kuvio 6. ■ Sairaus- ja tapaturmapoissaolojen jakautuminen vuonna 2014 Palvelualojen henkilöstö

Milloin sairauspoissaolot ovat tavanomaista yleisempiä?

Karkeana arviona voidaan sanoa, että sairaus- ja tapaturmapoissaolot ovat tavanomaisesta sairastavuudesta johtuvia, jos niiden osuus teoreettisesta säännöllisestä työajasta on alasta riippuen noin 2–3 prosenttia. Jos sairauspoissaolot kohoavat yrityksessä muutoin kuin satunnaisesti yli 4–5 prosentin, on syytä selvittää tähän johtaneet syyt.

Kun yritykset vertaavat omia poissaolojaan muihin yrityksiin tai yrityksen eri yksiköiden tai henkilöstöryhmien välillä, on otettava huomioon muun muassa henkilöstön ikä- ja sukupuolirakenteesta ja työtehtävien erilaisuudesta aiheutuvat erot. Myös lyhyt- ja pitkäkestoisten poissaolojen osuudet vaikuttavat poissaoloprosentteihin.

Sairauspoissaolot kasvussa palvelualoilla

Sairauden ja työtapaturmien johdosta aiheutuneet poissaolot olivat vuonna 2014 EK:n jäsenyrityksissä keskimäärin 4,3 prosenttia teoreettisesta säännöllisestä työajasta. Poissaolojen osuus kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna 0,2 prosenttiyksikköä.

Teollisuuden työntekijöiden sairaus- ja tapaturmapoissaoloprosentti oli 5,8, mikä tarkoitti 0,1 prosenttiyksikön laskua vuoteen 2013 verrattuna.

Teollisuuden toimihenkilöiden sairaus- ja tapaturmapoissaoloprosentti oli 2,2 prosenttia eli nousua edelliseen vuoteen verrattuna oli 0,3 prosenttiyksikköä.

Palvelualojen henkilöstön sairaus- ja tapaturmapoissaoloprosentti oli vuonna 2014 keskimäärin 4,4 prosenttia eli 0,1 prosenttiyksikköä enemmän kuin edellisellä vuonna.

Teollisuuden työntekijöiden sairauspoissaolot vähenivät

Teollisuuden työntekijöiden sairaus- ja tapaturmapoissaolot olivat korkeimmillaan vuosina 2006 ja 2007, jolloin poissaoloja oli keskimäärin 6,7 prosenttia teoreettisesta säännöllisestä työajasta. Tämän jälkeen teollisuuden sairauspoissaolot ovat lähes joka vuosi vähentyneet tai pysyneet ennallaan. Ainoa poikkeus tähän oli vuosi 2010, jolloin sairauspoissaolojen osuus kasvoi 0,1 prosenttiyksikköä.

1990-luvun alussa työtapaturmien osuus teoreettisesta säännöllisestä työajasta oli 0,6 prosenttia. Työtapaturmien prosentuaalinen osuus on 1990-luvulta lähtien tasaisesti joko pysynyt ennallaan tai laskenut. Vuodesta 2009 lähtien osuus on pysynyt 0,3 prosentissa.

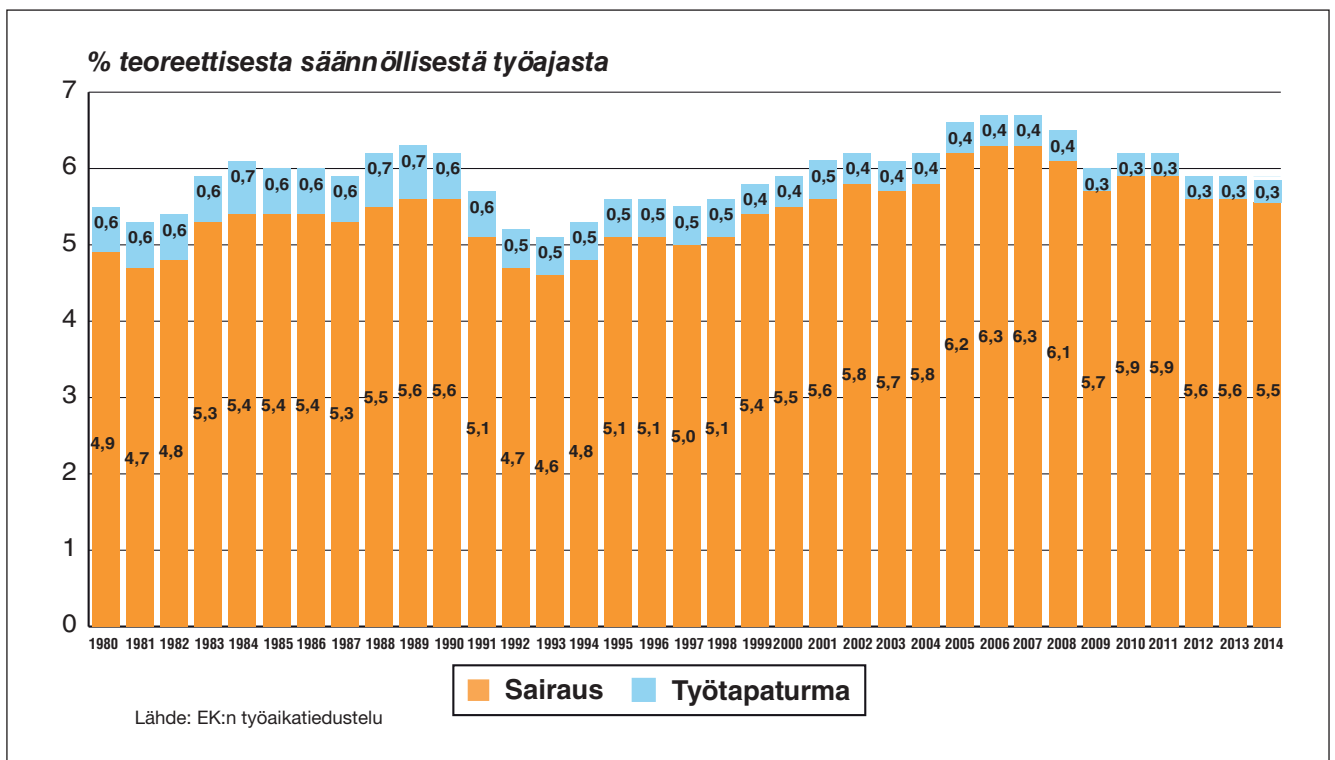
Vuonna 2014 sairauspoissaolot vähenivät 0,1 prosenttiyksikköä edellisvuodesta ja sairauspoissaolojen osuus oli 5,5 prosenttia. (Kuvio 7)

Miesten ja naisten poissaolojen ero pysynyt ennallaan

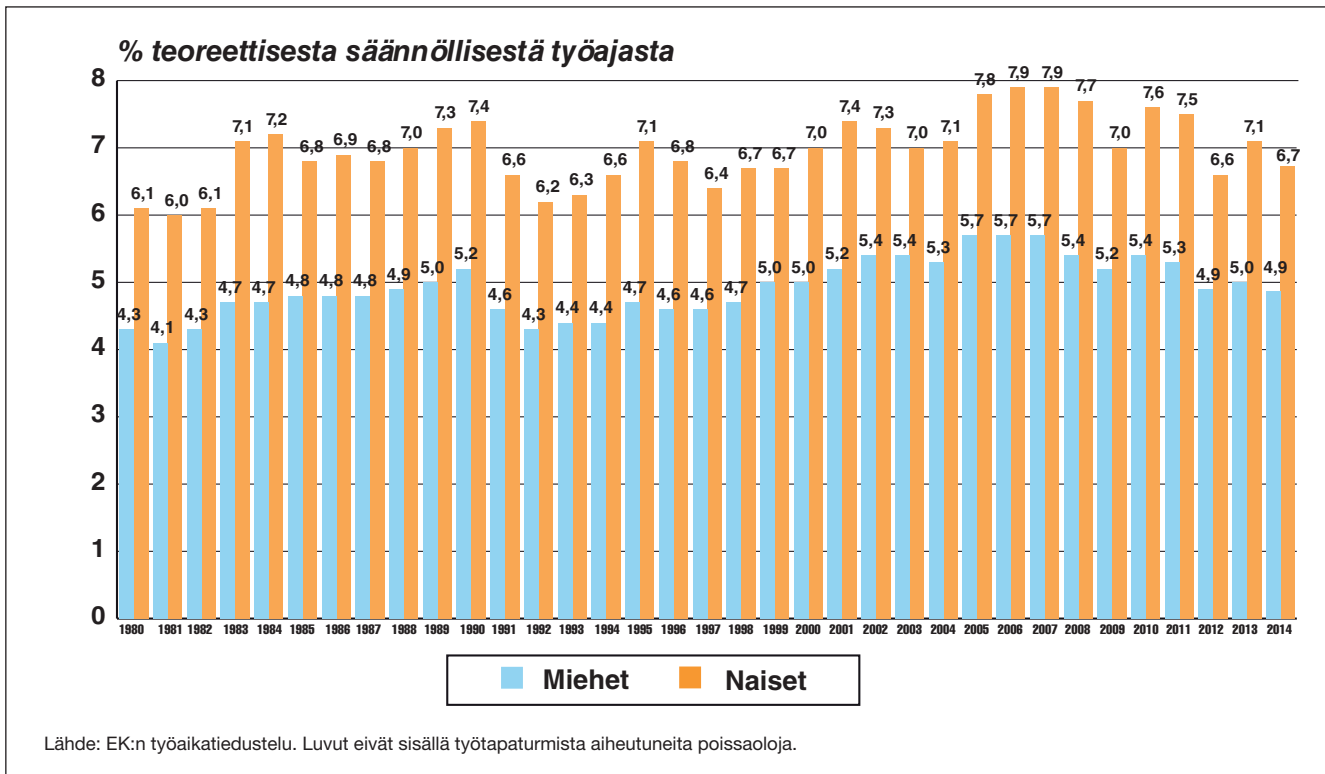
Muutokset teollisuuden työntekijöiden sairauspoissaoloissa ovat olleet samansuuntaisia sekä naisilla että miehillä. Sairauspoissaoloprosentti on naisilla ollut jatkuvasti noin kaksi prosenttiyksikköä suurempi kuin miehillä.

Vuonna 2014 teollisuuden työntekijöiden sairauspoissaoloprosentti oli naisilla 6,7 prosenttia ja miehillä 4,9 prosenttia. Näihin prosenttilukuihin eivät sisälly työtapaturmista aiheutuneet poissaolot. (Kuvio 8)

Kuvio 7. ■ Sairaus- ja tapaturmapoissaolot teollisuuden työntekijöillä 1980–2014

Kuvio 8. ■ Sairauspoissaolot teollisuuden työntekijöillä sukupuolen mukaan 1980–2014

Lähes kaikkien palvelualojen sairauspoissaolot kasvussa

Palvelualoilla sairaus- ja tapaturmapoissaoloprosentti oli 1990-luvulla ja 2000-luvun alussa melko tasaisesti 3,5 prosentin tuntumassa.

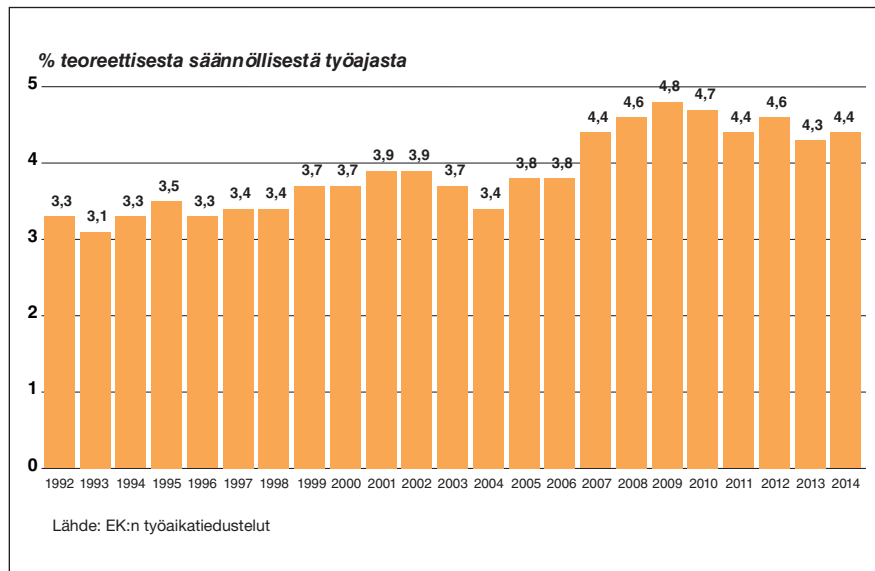
Vuosina 2007 - 2009 palvelualojen sairauspoissaolot lisääntyivät selvästi. Tämän jälkeen sairauspoissaolojen osuus teorettisesta säännöllisestä työajasta on vaihdellut vuosittain, mutta ei ole missään vaiheessa palautunut takaisin vuotta 2007 edeltäneelle tasolle. (Kuvio 9)

Vuonna 2014 sairauspoissaolojen määrä lisääntyi edelliseen vuoteen verrattuna 0,1 prosenttiyksikköä.

Eniten lisääntyivät finanssialan, eli vakuutus- ja rahoitusalan sairauspoissaolot.

Alakohtaiset muutokset selittyvät osittain vastaajarakenteen ja henkilöstömäärien muutoksilla.

Kuvio 9. ■ Sairaus- ja tapaturmapoissaolot palvelualoilla 1992–2014

Suomessa kansainvälisesti verrattuna runsaasti sairauspoissaoloja

Suomessa on sairauspoissaoloja selvästi enemmän kuin useimmissa muissa Euroopan maissa. Kahdenkymmenenviiden OECD-maan vertailussa sairauspoissaoloja oli vuonna 2008 eniten Norjassa. Toiseksi eniten poissaoloja oli Ruotsissa ja kolmanneksi eniten Suomessa.

Norjassa eniten sairauspoissaoloja

Pohjoismaisten työnantajakeskusjärjestöjen jäsenyrityksistä kerättyjen tietojen mukaan sairaus- ja tapaturmapoissaoloja oli vuonna 2014 eniten Norjassa, 5,7 prosenttia säännöllisestä työajasta.

Toiseksi eniten poissaoloja oli Suomessa, 4,3 prosenttia teoreettisesta säännöllisestä työajasta. Ruotsissa poissaoloja oli 3,8 prosenttia ja Tanskassa 3,0 prosenttia.

Norjassa sairauspoissaoloja on ollut muita pohjoismaita enemmän jokseenkin koko sen ajan, jolloin näitä tietoja on kerätty eli yli 30 vuoden ajan. Sairauspoissaolot olivat enimmillään 1980-luvulla, jolloin ne kohosivat 9 - 10 prosenttiin sekä 2000-luvun taitteessa, jolloin ne olivat 8-9 prosenttia.

Norjassa aloitettiin 2000-luvun alussa laaja kansallinen ohjelma sairauspoissaolojen vähentämiseksi. Poissaolot aleni- vatkin muutamassa vuodessa runsaaseen 6 prosenttiin. Vuosina 2006-2009 poissaolot jälleen hieman lisääntyivät mutta viime vuosina ne ovat jälleen hieman vähentyneet.

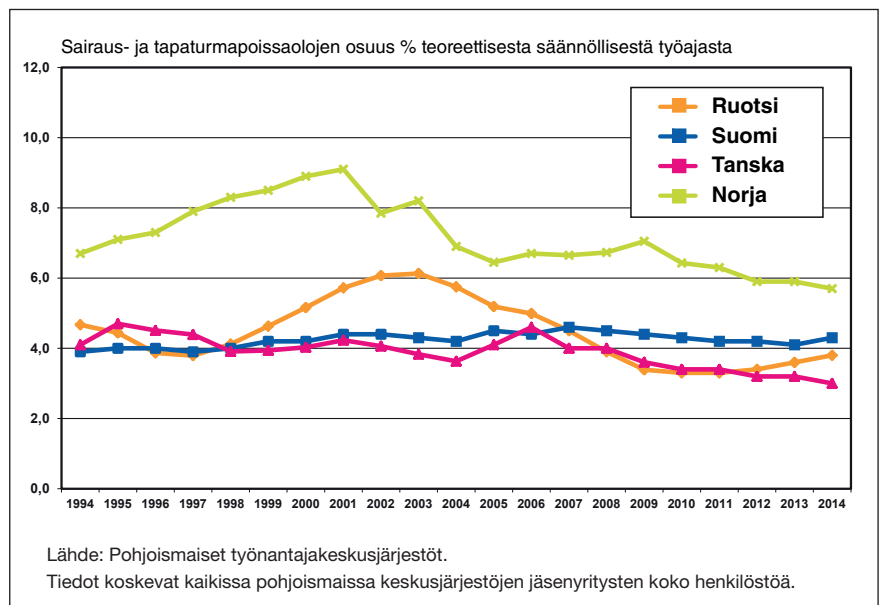
Ruotsissa sairauspoissaolot ovat vähentyneet

Ruotsissa sairaus- ja tapaturmapoissaolot olivat korkeimmillaan 1980-luvun lopulla, jolloin ne olivat lähes 10 prosenttia.

Miten Ruotsissa on saatu sairauspoissaolot vähenemään?

- Sairauspäivärahan tasoa alennettiin 1990-luvun alussa (sairauspäiväraha 65 - 80 prosenttia palkasta). Myöhemmin päivärahan tasoon on tehty joitain muutoksia.
- Ensimmäisen sairauspoissaolopäivän karenssi otettiin käyttöön vuonna 1993.
- Työnantajien palkanmaksuvelvollisuus sairausajalta otettiin käyttöön 1990-luvun alussa. Palkanmaksukauden pituus on vaihdellut sen jälkeen 2 ja 4 viikon välillä ja on nykyisin 2 viikkoa.
- Varhaiseläkkeiden ehtoja kiristettiin asteittain 1990-luvulla. Varhaiseläkkeet otettiin osaksi sairausvakuutusjärjestelmää vuonna 2003.
- Työkyvyttömyyden arvioinnin tukemiseksi otettiin käyttöön lääkäreille tarkoitettu arviointiopas vuoden 2005 jälkeen.
- Työkyvyn portaittainen arviointi otettiin käyttöön vuonna 2008, jolloin sairauspäivärahan maksun edellytyksenä työkykyä arvioidaan poissaolon keston mukaan.
- Työterveyshuollon tehostamiseen tähtäävä uudistus otettiin käyttöön vuonna 2010.
- Lisäksi viime vuosina on otettu käyttöön useita verotuksellisia ja muita keinoja, jotka alentavat työhön paluun kynnystä ja kannustavat työhön paluuseen sekä myös kannustavat palkkaamaan pitkään työelämän ulkopuolella olleita henkilöitä. Keinot kohdistuvat sekä työnantajiin että työkyvyttömänä olleisiin tai sairaus- ja sosiaalietuuksia saaneisiin henkilöihin.

Kuvio 10. ■ Sairauspoissaolot Pohjoismaissa 1994-2014

Poissaolot alenivat 1990-luvun lopulla voimakkaasti, mutta nousivat jälleen 2000-luvun alussa. 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä poissaolot ovat puolittuneet ja vuosina 2010 ja 2011 poissaoloja oli vähemmän kuin koskaan aikaisemmin. Vuonna 2012 poissaolojen määrä kääntyi jälleen kasvuun ja sama kehityssuunta jatkui myös vuonna 2014.

Ruotsissa on viime vuosina noussut erityisesti pitkien, yli 90 päivää kestäneiden sairauspoissaolojen määrä. Sairausloman ensimmäiseen karenssipäivään kohdistuvien poissaolojen määrä on sitä vastoin pysynyt lähes muuttumattomana viimeisen parinkymmenen vuoden ajan.

Suomessa toiseksi eniten sairauspoissaoloja pohjoismaista

Tanskassa ja Suomessa sairaus- ja tapaturmapoissaolot ovat vaihdelleet huomattavasti vähemmän kuin Norjassa ja Ruotsissa. Tanskassa näiden poissaolojen määrä on laskenut jatkuvasti vuodesta 2006 lähtien ja tällä hetkellä siellä on Pohjoismaiden alhaisin sairauspoissaoloprosentti.

Muihin pohjoismaihin verrattuna sairauspoissaoloprosentti on vaihdellut vähiten Suomessa. 1990-luvun alun talouslamassa poissaolot vähenivät alimmalle tasolle 30-vuotisen seurannan aikana. Sen jälkeen poissaolot lisääntyivät trendinomaisesti aina vuoteen 2007 asti. Viime vuosina poissaolot ovat hieman vähentyneet, mutta vuonna 2014 poissaolot kääntyivät taas lievään nousuun.

Suomessa toteutettuja muutoksia työkyvyn

- Sairausvakuutuslakia ja työterveyshuoltolakia muutettiin 1.6.2012 alkaen siten, että henkilön mahdollisuudet jatkaa työssä on arvioitava viimeistään silloin, kun hänelle on kertynyt 90 sairauspäivärahopäivää edeltävien kahden vuoden aikana.
- Arvioinnista on toimitettava työterveyslääkärin lausunto Kelaan. Lausunto perustuu työterveyslääkärin näkemykseen jäljellä olevasta työkyvystä sekä työnantajan yhdessä työntekijän ja työterveyshuollon kanssa tekemään selvitykseen työntekijän mahdollisuuksista jatkaa työssä.
- Kela voi katkaista sairauspäivärahan maksatuksen, jos lausuntoa ei toimiteta.
- Jotta arviointiprosessi käynnistyisi ajoissa, on työnantajan ilmoitettava työntekijän sairauspoissaolosta työterveyshuoltoon viimeistään silloin, kun poissaolo on jatkunut kuukauden ajan.

Naiset pitävät yhä valtaosan perhevapaista

Perhevapaista aiheutuneita poissaoloja oli EK:n jäsenyrityksissä vuonna 2014 keskimäärin 2,2 prosenttia teoreettisesta säännöllisestä työajasta. Tämä on noin 42 tuntia henkilöä kohti. Poissaoloja oli saman verran kuin edelliselläkin vuonna.

Perhevapaita pitävät eniten palvelualojen henkilöstö ja teollisuuden toimihenkilöt. Palvelualoilla perhevapaiden osuus oli 2,8 prosenttia ja teollisuuden toimihenkilöillä 1,9 prosenttia teoreettisesta säännöllisestä työajasta. Teollisuuden työntekijöillä perhevapaita oli 1,2 prosenttia.

Vähiten perhevapaita pitivät rakennusalan työntekijät, joilla perhevapaiden osuus oli 0,2 prosenttia teoreettisesta säännöllisestä työajasta. Rakennusalan toimihenkilöillä perhevapaita oli 2,5.

Perhevapaita eniten finanssisektorilla

Palvelualan toimialoista perhevapaita pidettiin eniten vakuutuslalla, missä niiden osuus oli 4,9 prosenttia teoreettisesta säännöllisestä työajasta. Tämä oli kes-

kimäärin 92 tuntia eli noin 12 työpäivää henkilöä kohti vuoden 2014 aikana.

Rahoituslalla perhevapaista aiheutuneita poissaoloja oli 89 tuntia vuodessa eli myös lähes 12 päivää henkeä kohden. Teollisuuden toimihenkilöistä perhevapaita oli eniten kemianteollisuudessa.

Naisilla perhevapaita huomattavasti enemmän kuin miehillä

Perhevapaista aiheutuneiden poissaolojen määrään eri aloilla ja yrityksissä vaikuttaa ratkaisevasti naisten osuus, koska naiset pitävät yhä valtaosan perhevapaista.

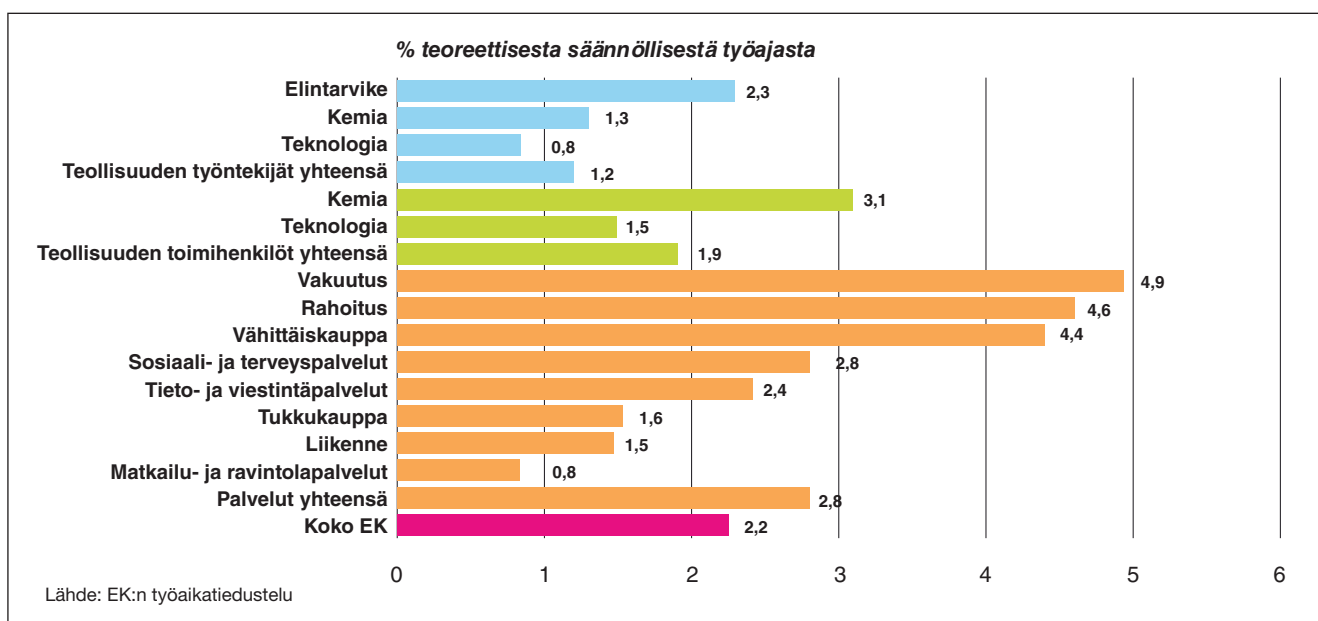
Naispuoliset teollisuuden toimihenkilöt pitivät perhevapaita keskimäärin 114 tuntia eli noin 15 päivää henkeä kohti. Miespuoliset teollisuuden toimihenkilöt olivat perhevapailla keskimäärin 13 tuntia eli alle 2 päivää. Teollisuuden työntekijöistä perhevapaita oli naisilla keskimäärin 71 tuntia ja miehillä 10 tuntia.

Perhevapaista hieman yli puolet oli äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaita ja hieman alle puolet hoitovapaita.

Mitä ovat perhevapaat?

- Perhevapaita ovat lapsen syntymään ja hoitoon liittyvät palkalliset tai palkattomat poissaolot. Näitä ovat toisaalta äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaita ja toisaalta osittaiset, tilapäiset ja muut hoitovapaat.
- Äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaita ovat lakisääteisiä vapaita, joiden ajalta äidille tai isälle maksetaan sairausvakuutuslain mukaista korvausta.
- Hoitovapaat ovat äidille tai isälle annettavia lakisääteisiä hoitovapaita sekä työehtosopimukseen mahdollisesti perustuvia pidennettyjä äitiysvapaita.
- Osittaisessa hoitovapaassa on kyse pienten lasten vanhempien lyhenne-työstä työajasta ja tilapäisessä hoitovapaassa sairaan lapsen hoidosta aiheutuneesta poissaolosta.

Kuvio 11. ■ Perhevapaista aiheutuneet poissaolot aloittain vuonna 2014

Miksi ajankäytön seurantaa?

Jokaisen yrityksen on rekisteröitävä jossain muodossa erityyppisiä työaikoja. Tietoja työajoista ja poissaoloajoista tarvitaan muun muassa seuraaviin tarkoituksiin:

- Tuotannon ja palveluiden suunnittelu ja henkilöstöhallinto (aukiolo- ja käyntiaikojen, työ-aikojen ja miehityksen suunnittelu)
- Poissaoloihin vaikuttaminen (sairauspoissaolojen vähentäminen)
- Palkanlaskenta (palkansaantioikeus, palkanmääräytymisperusteet, palkan suuruus)

- Työaikalakien ja vuosilomalain soveltaminen (ylitöiden seuranta, loman määräytyminen)
- Viranomaisten tietovaateet (työsuojaus, sairausvakuutus)

Työaikoja ja poissaoloja koskeva rekisteröinti ja seuranta kannattaa yrityksissä rakentaa kokonaisjärjestelmäksi, jossa eri käsitteet niveltyvät toisiinsa.

Ajankäytön seurannan avulla yritys saa tiedot todellisesta työhön käytetystä ajasta, jolloin työajan käyttöä voidaan tehostaa.

Työaikalakien ja vuosilomalain soveltamista ja ajankäytön seurantaa on selostettu julkaisussa **Työaika- ja poissaololuokittelu**. Julkaisu on saatavilla EK:n nettisivuilla.

Sairauspoissaoloista ja niihin vaikuttamisesta EK on laatinut oppaan **Sairauspoissaolojen hallinta – Työkykyä ja työhyvinvointia – Opas työpaikoille**. Opas on saatavilla EK:n nettisivuilla.

■ Mikä on työaika- ja poissaololuokittelu?

Luokittelu on Elinkeinoelämän keskusliiton EK:n suositus siitä, miten yrityksissä tulisi yhtenäisellä tavalla ryhmitellä työaika- ja poissaolotietoja.

Luokittelu on tehty vuonna 1977 ja sitä on uusittu vuosina 1991, 2000 ja 2006.

Peruskäsitteenä on teoreettinen säännöllinen työaika. Sillä tarkoitetaan sovitun työaika- ja työtuntijärjestelmän mukaista työaika, olipa henkilö tänä aikana työssä tai työstä poissa. Siihen luetaan myös vuosiloma-aika laskettuna siten, että mukaan otetaan vain ne päivät, jotka olisivat olleet työpäiviä.

Teoreettinen säännöllinen työaika jakaantuu säännöllisenä työaikana tehtyyn työaikaan, poissaoloaikaan ja muuhun aikaan.

1	Tehty työaika	1.1 Säännöllisenä työaikana tehty työaika
		1.2 Lisä- ja ylityöaika
2	Ay-tehtävät ja muu työaikaan rinnastettava aika	2.1 Ay-tehtävät ja muu työaikaan rinnastettava aika teoreettisen säännöllisen työajan osalta
		2.2 Muu työaikaan rinnastettava aika (ei lueta työaikatiedusteluun)
3	Matkustus aika	3.1 Matkustus aika teoreettisen säännöllisen työajan osalta
		3.2 Muu matkustus aika (ei lueta työaikatiedusteluun)
4	Koulutus aika	
5	Lomautus ja muu työn tarjonnan estyminen	
6	Vuosiloma ja muu ansaintaperusteinen vapaa-aika	6.1 Vuosiloma
		6.2 Työajan lyhennysvapaa (ei lueta työaikatiedusteluun)
		6.3 Muu ansaintaperusteinen vapaa-aika
7	Työriidasta johtuva töiden keskeytyminen	
8	Sairaus	8.1 Sairaudeksi todettu poissaolo
		8.2 Terveystarkastukset ja hoitokäynnit
9	Tapaturma	
10	Lapsen syntymään ja hoitoon liittyvät vapaat	10.1 Äitiysvapaa ja äidin vanhempainvapaa
		10.2 Isyysvapaa ja isän vanhempainvapaa
		10.3 Hoitovapaa
		10.4 Osittainen hoitovapaa (lyhennetty työaika)
		10.5 Tilapäinen hoitovapaa (lapsen sairaus)
11	Muu hyväksytty poissaolo	
12	Poissaolo ilman työnantajan hyväksymää selvitystä	
13	Sidoksissa oloaika (ei lueta työaikatiedusteluun)	

■ Mikä on työaikatiedustelu?

Elinkeinoelämän keskusliiton EK:n työaikatiedustelu vuodelta 2014 lähetettiin noin 3 300 EK:n jäsenyrityksen toimipaikkaan. Tiedusteluun osallistuminen oli vapaaehtoista.

Tiedusteluun vastasi 418 yritystä, joiden palveluksessa oli noin 16 800 henki-

löä. Näistä oli teollisuuden yrityksiä 238 (62 700 henkilöä), palvelualojen yrityksiä 168 (93 300 henkilöä) ja rakennusalan yrityksiä 12 (4 700 henkilöä).

Työaikatiedusteluja on tehty teollisuudessa vuodesta 1980 ja palvelualoilla vuodesta 1992 lähtien. Tiedusteluun

osallistuminen on tarkoituksenmukaisinta niille yrityksille, joilla on käytössään EK:n suosittelemat työaika- ja poissaololuokittelun mukainen ajankäytön seuranta.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK
PL 30 (Eteläranta 10), 00131 Helsinki
Puhelin 09 420 20
Faksi 09 4202 2299
www.ek.fi

Lisätietoja:

Asiantuntija
Terhi Heikkonen
Puh. 09 4202 2239
terhi.heikkonen@ek.fi

Raportti internetissä:

www.ek.fi/julkaisut

Ulkoasu: Arja Nyholm, Jumo Oy

Tammikuu 2016